СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 153. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 5-го липня 1938. No. 153. Jersey City, N. J., Tuesday, July 5, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1918. 4-0807. THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПОЛІТИКАНИ ПОМАГАЛИ РЕКЕТІРАМ

НЮ ЙОРК. — Два брати Ґолдиси признались до вбивства юнійного предсідника Снайдера. Притім, рятуючи власну шкіру, вони викрили чимало цікавих річей. Вони признали, що цього вбивства були б ніколи не довершили, якби не надіялися на поміч політиканів з Тамані Голу. Ці політикани дістали від їх рекетірської організації $25,000 на те, щоб уразі арешту увільнити справників від кари. На короткий час це їм удавалось, але пару літ пізніше вони таки попали в руки справедливости. Снайдера вони вбили тому, що він не хотів прилучитися до юнійного рекетірства, яке мало за завдання не інтерес робітників, тільки їх власний.

ДАЛИ СУДДЯМ НАГАНУ.

НЮ ЙОРК. — Після довгих розслідів у справі пофальшування судових документів комуніста Ґерсона два нюйорські судді, МекНолті й О'Рурк, які цього пофальшування довершили, дістали за те гостру нагану. Та на тім слідстві закінчилось і їм не грозить усунення.

ПАРТІЯ ПРАЦІ НАЗНАЧУЄ КАНДИДАТІВ.

НЮ ЙОРК. — Стейтова Партія Праці назначила своїх кандидатів на губернатора, сенаторів і інших важних урядників. Кандидатом на нюйорського губернатора вони призначили теперішнього контрольора Ню Йорку, Джозефа МекҐолдрика; на сенаторів теперішнього сенатора Вагнера і Сиднея Гилмена, голову кравецької юнії.

СМЕРТНІСТЬ ЦЬОГО РОКУ ДУЖЕ ЗМАЛІЛА.

НЮ ЙОРК. — Звіт Метрополитен Іншуренс Компані говорить, що цей рік досі осягнув рекорд за всі часи найнижчого числа смертностей. Ще в історії Америки люди не вмирали в такому малому числі, як тепер, говорить звіт. На тисячу людей вмирало вісім.

ВЕЛИКІ ЗАМОВЛЕННЯ НА ЛІТАКИ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд дав приватним компаніям великі замовлення на будову військових літаків. Ці замовлення виносять поверх $14,000,000. В них є також замовлення на сім величезних літаків, що їх звуть „повітряними кріпостями". За цілий рік уряд придбав у ділянці військового летунства 588 бомбовиків та іншого роду бойових літаків.

ПРЕЗИДЕНТ БУДУЄ НОВИЙ ДІМ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт будує недалеко своєї теперішньої резиденції ще один малий домик за $15,000. Цікаве в тому новому домику є це, що там не буде телефону. Туди буде заховуватися президент у хвилях великого перепрацювання.

ПРАКТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ.

НЮ ЙОРК. — У свойому річному звіті про навчання виховний департамент Ню Йорку говорить, що в нинішніх часах є дуже потрібне не тільки знання, але й відповідний зверхній вигляд, поведінка і певні прикмети характеру. На це нині працедавці звертають дуже велику увагу. Тому вчителі по школах повинні запроваджувати спеціяльні виклади про ті речі, які пізніше в життю поможуть учням та ученицям скорше здобути працю.

ЧИСЛО ПОДРУЖ ДУЖЕ ЗМАЛІЛО.

НЮ ЙОРК. — Відколи ввійшов у життя закон, що всі особи, котрі бажають подружитись, мусять перейти лікарські оглядини, чи вони є вільні від недуги сифілісу, подання про подружі свідоцтва на 80% змаліли.

МЕКНЕЙБО ПРО ЧЕРВОНИХ І ФАШИСТІВ.

НЮ ЙОРК. — Стейтовий сенатор МекНейбо, який переводив слідство над комунізмом і фашизмом в Америці, заявив, що обі ці струї мають велику подібність у наставленні. Обі хочуть захопити молодь, обі вірять в остаточну перемогу й обі є того переконання, що вони цілком не противляться засадам американізму. Перед МекНейбом зізнавав також голова моряцької юнії, Район, і сказав, що це є неправдою (як твердить секретар американської комуністичної партії Бравдер), що американські комуністи не беруть приказів з Москви. Він заявив, що має докази, що Москва виразно приказувала тутешнім комуністам, щоб захопили в свої руки провід мореплавських юній. Він також твердив, що має докази, що Москва до Америки слала на комуністичну агітацію грубі міліони долярів.

ПАРАДА В ҐЕТИСБУРҐУ.

ҐЕТИСБУРҐ (Пенсилвенія). — В часі паради в Ґетисбурґу з нагоди 75-ліття виріщної боротьби, що розіграласи там у часі громадянської війни між арміями північних стейтів і полудневих, прийшло до зворушливих сцен. Столітні вояки з обох армій, учасники тої битви, стискали собі дружно руки і заповідали, що ворожнеча, яка знайшла свій вияв у тім збройнім конфлікті, погашена раз навсе і всі вони горді з того, що є американцями.

БЛ. П. ҐЕНЕРАЛ-ЧЕТАР МИРОН ТАРНАВСЬКИЙ, б. начальний вожд Української Галицької Армії.

НЕ ХОТІЛИ З ЖИДОМ ЇХАТИ.

Управа ужгородського мадярського хору на другий день латинських Зелених Свят мала їхати до Мукачева на співацьке змагання. Між власниками авт зголосився й один жид на цю туру. Та деякі члени управи хору заявили, що члени католицького й мадярського хору не повинні їхати жидівським автом, коли можна знайти на це й християнина. Це поступовання управи хору викликало між жидами немале здивування, бо жиди тут ліпше підтримували та підтримують мадярську культуру, як самі вроджені мадяри. Скаржаться також жидівські газети, що на штанді авт часто нападають на жидівських шоферів, дають їх, грозять Ґітлером і т. д., з чого повстають сварки, а навіть бійки.

ПЯТЬ СТРІЛІВ У ЛЬВОВІ.

На Ялівці, в домі при вул. Пасічній 31, стрілив пять разів з револьвера 16-літній Віктор Миськів до зарібника Петра Скарбка й зранив його двічі в ногу. Раненого рятункове поготівля відвезло до загальної лічниці. Поліція повела слідство й устійнила, що Віктор Миськів намагався замордувати Скарбка з намови свого батька Ю. Миськова, якому Скарбек „відбив" жінку і з нею замешкав.

КАРА ЗА АКРОБАТИЧНІ ПОПИСИ НА ЛІТАКУ ПО ПЯНОМУ.

В Ле Туке (Франція) арештували англійського летуна Джіма Моллісона за акробатичні пописи по пяному над містом. Летуна не потягнуть до судової відповідальности, тільки зажадають від англійських властей, щоб відібрали йому дозвіл літати.

КИНУЛИ НА ЗЕМЛЮ ПОРОЖНІЙ ПОРТФЕЛЬ.

В поліційних арештах у Львові замкнули, схоплених на обмані, Маркуса Перльмутера й Петра Мисюка. Коли вул. Яховича проходив Михайло Ольховий, один з обманців кинув на землю порожній портфель. Ольховий підніс його, але тоді приступили до нього оба обманці, завели його до найближчої брами й заявили, що були свідками, як Ольховий знайшов портфель з грішми. Мусять поділитися грішми. По такому вступі вже намагалися перевести в Ольхового особисту ревізію, щоб забрати в нього його гроші, але тут явилися поліційні агенти. Вони арештували обманців.

ЗБИРАВ „ДАТКИ НА КОСТЕЛ" У ВЛАСНУ КИШЕНЮ.

У Львові судили Яна Степанка, робітника з Мякиша Нового, ярославського повіту, обвинуваченого за підроблення печаток і збіркової книги костела в Олексинці на Волині, а також за збирання датків на Волині й у Галичині — до власної кишені. Процес відложили на пізніше, бо мають покликувати свідків.

БУҐАЙ УБИВ ЧОЛОВІКА.

В Ясіні (Закарпаття) буґай замішався між овечу отару і коли вівчар, 74-літній Яків Никорак, хотів його відігнати, напав на нього, звалив його на землю і так покалічив, що внаслідок того Никорак у короткому часі помер.

КАТАСТРОФА ПІДЧАС ВІЙСЬКОВИХ МАНЕВРІВ.

Підчас маневрів німецької армії в Турингії впав на маширучу колону піхоти бомбовий літак. 80 вояків згинуло, 200 тяжко ранених.

ВІДКЛЕЮВАВ СТЕМПЛЕВІ ЗНАЧКИ.

В окружнім суді у Львові ведеться карна розправа проти урядовця секретаріяту городського суду в Жовкві, Вл. Бандери, студента львівського університету, обвинуваченого за те, що відклеював з актів стемплеві значки, а на їх місце наклеював уже скасовані. Втрата, спричинена скарбові, є 82 злоті.

ГРАФИНЯ ВЕЛЬОПОЛЬСКА ПРОСИТЬ ПОМИЛУВАННЯ В КАНЦЛЕРА ҐІТЛЕРА.

Засуджена трибуналом у Ляйпціґу на досмертну вязницю графиня Вельопольска вислала подання про помилування до канцлера Ґітлера. Згідно з новою німецькою процедурою канцлерові прислугує право помилування без огляду на обовязуючі законні реченці. В проханні графиня Вельопольска покликується на свій молодий вік і на те, що має малу донечку, яка назавжди мала би бути позбавлена материнської опіки. Чи канцлер Ґітлер полагодить справу прихильно, не знати.

ЧОРТІВСЬКУ СКАЛУ ВИСАДЖУЮТЬ ДИНАМІТОМ.

Чортівську Скалу, що належить разом з довколичними лісами до конвікту Латинських Бенедиктинок, видержавив як каменолом львівський повітовий виділ. Він потребує каміння для будови доріг. Тепер розсаджують цю Скалу динамітом. Частина преси жаліє за гарним і романтичним закутком околиць Львова, що ним була Чортівська Скала.

ПОЛЯКИ ДБАЮТЬ ПРО СВОЇХ ДІТЕЙ.

Цього року — як повідомляє польська преса — 60 польських дітей з Литви проведуть ферії в Польщі.

ЗА СПІЛЬНУ ВОЛЮ І СПІЛЬНУ АКЦІЮ

УЖГОРОД. — Український щоденник „Нова Свобода" подає, що його поява є вислідом обєднання наших сил на Закарпатті. У звязку з тим читаємо в нім ось що: „Наше обєднання основується на спільній волі та в спільних акціях. Ми доказали, що хоч ми є в ріжних партіях, то в потрібний час вмієемо свої партійні змагання підпорядкувати інтересам народу". Ось таке обєднання вважає часопис „найкращим доказом політичної зрілости свідомого українського загалу".

БЛАГОСЛОВЕННЕ ЛИХО...

ЛЬВІВ. — Під таким заголовком появилася в „Новім Часі" (ч. 129) вступна стаття, написана з нагоди відкриття Першої Української Педагогічної Вистави. Стаття підлягла почасті конфіскаті польської влади. Але з того, що появилося друком, видно, що автор статті, згадуючи за нашу національну катастрофу і страшний ворожий наступ, хотів ствердити, що ті нещастя нашого народу не зломили. Навпаки, саме Педагогічна Вистава переконує кожного, що як вогонь гартує залізо, так наші нещастя сталять та гартують характер українського народу. „Посада" стала сьогодні для українців в Польщі ілюзією, фантомом. Що більше: вона навіть втратила атракційну силу. І тому наше громадянство навчилося використовувати наші кваліфіковані сили при власних варстатах. І ось тому появилися нові сили, наші рідні й на рідних „посадах". Ось тому і ця Перша Педагогічна Українська Вистава є таким великим успіхом.

АМЕРИКАНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ ВЕРТАЄТЬСЯ З ЗАКАРПАТТЯ.

УЖГОРОД. — Як відомо, Закарпаття відвідала делеґація, вислана зо Злучених Держав, а зложена з трьох представників т. зв. „карпаторусских" організацій. Не осягнула вона, як пише „Нова Свобода", ніяких політичних успіхів. Правдоподібно сама вона розбилась і тепер кожний член вертається до Америки окремо. В її склад входили: д-р Геровський, Іван Поп і протоєрей о. Янчишин.

МИТРОПОЛИТ ШЕПТИЦЬКИЙ ПРО „НАУКУ ХРИСТА".

ЛЬВІВ. — З нагоди духовної академії виголосив слово митрополит Кир Андрій про науку Христа, в якім висказав такі думки: „... наука Христа, це правда правд, не панує, як колись панував пан над невільником, котрий ломив його індивідуальність і стирав її на порох. Наука Христа — це служба Правді. Обявлення Боже — це прихід нового світогляду, опертого на Христовій етиці. Дух у виді вогників — це символіка післанництва, яке очищує з силою вогню та, з другого боку, дає право проповідувати Христову Правду. Проповідь тієї Правди — це голошення її панування. Панування Правди — це служба Богові, ближньому, народові". Слово було виголошене у храмовий празник у церкві Сошестія св. Духа.

ЗА ХРЕСТИ И МОГИЛИ.

ТЕРНОПІЛЬ. — Польський суд засудив 15 молодих хлопців на кару вязниці по 6 місяців з припиненням кари на 3 роки за те, що вони в Дичкові коло Тернополя не дали польській поліції усунути хреста з могили, яку хтось потайки висипав в селі вночі на 1 листопаду 1937 р.

ЧИМ ЦЕ ПОЯСНИТИ?

УЖГОРОД. — У столиці Закарпаття появились афіші, якими управа міста закликає жильців складати жертви на оборону чехословацької республіки. Ці афіші, як пише „Нова Свобода", викликали серед українців велике здивування, бо були видруковані тільки мовою російською, чеською і мадярською. Часопис подає, що не вміє собі пояснити того поступовання.

АНТИСЕМІТИЗМ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Італійський уряд заборонив друкування перекладів книжок, яких авторами є жиди. Італійські жиди можуть далі писати і друкувати книжки, але не можуть їх публично виставляти. Йде про книжки, яких авторами є жиди. Жидів покищо не усувають з урядових становищ, але уряд дає до пізнання, що ті, що є на посадах, будуть спенсіоновані, а нових жидів на урядові становища не приймають. Уряд не називає того всього „антисемітизмом", кажучи, що в Італії нема „італійсько-жидівської проблеми".

НІМЕЧЧИНА ШУКАЄ ЗГОДИ З АНГЛІЄЮ.

ЛОНДОН. — Є познаки, що таки дійде до цілковитого зближення між Німеччиною і Великою Британією. Націстичний уряд визнав довги Австрії супроти Великої Британії. Ведуться переговори у справі збільшення торговлі. І є надія, що обидві держави дійдуть до згоди й у своїй заграничній політиці.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РУЗВЕЛТ ЗА УДЕРЖАННЯ СВОБІД В АМЕРИЦІ

З нагоди своїх відвідин Виставової Площі в Ню Йорку для заложення угольного каменя під федеральний будинок, що має стати на нюйорській Світовій Виставі 1939. року, президент Рузвелт виголосив дві промови й в обох з них порушив цікаві питання відношення Америки до інших держав світу. Одним з найцікавіших місць у цих промовах є та частина, що говорить про відношення між політичним устроєм Злучених Держав та тоталітарними устроями, що захоплюють щораз нові краї світу. Це питання цікаве тому, що поширення тоталітарних устроїв само собою підсуває питання, чи остаточно й Злучені Держави не прилучаться до таких тоталітарних держав.

В Америці є багато людей, що в тому напрямі працюють. Одні думають, що лише в цей спосіб Америка зможе собі дати раду з мішаниною мов, культур, релігій, рас, що, мовляв, її ділять і розривають. Інші думають, що лише в цей спосіб можна врятувати економічний лад приватного зиску. Ще інші просто думають, що це неминучий устрій держав у будуччині. З огляду на ті течії погляд начальника уряду є великої ваги. Виступ його на площі Світової Вистави в Ню Йорку в 1939 р. має спеціяльне значіння ще й тому, що на вчительському конґресі один з бесідників назвав цю виставу типічним підприємством для звеличання фашизму.

Президент Рузвелт без застережень заявився проти того, щоб Америка йшла слідами фашистівських держав і заводила тут усі ці обмеження свободи науки, слова, орґанізації й інших громадянських свобід, що ціхують усяку фашистівську і півфашистівську державу. Він говорив гострими словами проти палення бібліотек, вигнання вчених, артистів, музик, письменників, учителів, цензурування новинок і літератури. Хоч він не називав імен держав, то всі могли догадатися понад усякий сумнів, кого він має на думці.

Проти думок, що коли інші держави обмежують свободи, то таке треба робити й Америці, президент Рузвелт висунув думку, що коли в світі обмежують свободи, в Америці не вільно їх обмежувати, але саме свободи розвивати, надавати їм іще більшого змісту. Як деінде цензурують ґазети й літературу, то Америці треба подвоїти заходи, щоб вони були вільні. Як у світі гасять світло свободи, то в Америці його треба роздувати.

Натиск на заходи був справді розумний. Бо з того, що президент Рузвелт заявився за удержання демократичного устрою, за удержання в Америці всіх свобід і вольностей, ба навіть за їх поглиблення й поширення, ще не виходить, що повалення демократії в Америці виключене, що обмеження свобід неможливе. Певно, що президент не є всемогучим паном краю, і, як громадянство не піддержить заходів уряду, як громадянство не буде протидіяти фашистівським заходам серед американського громадянства, або бодай буде покладатися, що цю роботу зробить за нього федеральний уряд, то й Америка може легко взятися за вічне поневолення людей, держанням їх вічно темними.

„НОВА СВОБОДА" В УЖГОРОДІ

(Надіслана стаття).

В **Ужгороді,** на Закарпатті, сталася велика і важна подія: почав виходити український щоденник **„Нова Свобода".**

По довгих стараннях удалося нашим закарпатським братам таки позискати те, до чого вже довший час прямували, і ось почали видавати щоденник, що дуже гарно, по европейськи, презентується і певно принесе немало користи нашому Закарпаттю і цілій українській справі.

У вступній статті заявляє о. А. Волошин, ветеран тамошнього національно-українського руху, що „Нова Свобода" буде стояти **над партіями,** не викликуючи непотрібних спорів, і буде змагати до витворення загальної національної політичної співпраці (програми), щоб обєднати всі моральні сили народу для забезпечення людських умовин життя нашому народові, якого раніш часто скривджували, обманювали та нищили сильніші політично та господарсько суперники.

„Нова Свобода", пише о. А. Волошин, буде стояти на основі єдности і цілости чехословацької держави та захоронення її демократичного республиканського ладу. Притім отверто будемо вказувати і на хиби та недостатки політики, на національні кривди наші і будемо змагатися, щоб особливо нинішня, нам рішучо противна **шкільна політика** була змінена на політику щирої співпраці всіх культурних чинників. Будемо жадати сповнення всього того, що нашому народові відповідно до мирового договору і законів належиться".

А **організаційний комітет** „Нової Свободи" пише у своїй відозві:

„Ось сьогодні маємо в руках **зброю, яку викували ми самі власними силами,** яку будемо гострити й гартувати ми самі, спільними зусиллями.

„Цей меч власного виробу буде безпощадним для всіх і вся, які посміють ставити перешкоди нашому відродженню.

„Наш щоденник буде одночасно палаючим смолоскипом, що далеко й широко насвітлюватиме шлях, яким наш народ ведемо до остаточної перемоги.

„Закликаємо всіх наших свідомих людей, у **краю і за границею,** щоб тепер під ту переломову пору історичного значіння постояли на сторожі нашої щоденної преси в Закарпатській Україні, і щоби поробили всі заходи **для її втримання,** розбудування і поширення".

А редактор **Іван Рогач** пише:

„Випускаємо наш щоденник у світ з повною вірою в успіх, як доказ сили і життєздатности нашого народу".

З такою самою рішучістю заявляє **С. Клочурак** (був у 1920 р. кошовим ужгородської „Січи"):

„Будемо вести гостру критику відносин на Підкарпатті і в республиці, та ніколи не замовчимо промахів, яких допускались би владні (урядові) експонати в нашій країні. Провідний голос на Підкарпатті належиться нашому народові. Не допустимо, щоб рішали **про нас — без нас,** як це бувало досі. Про нашу долю лише ми покликані рішати".

У 1-му числі „Нової Свободи" читаємо також цілу низку дуже гарячих привітів від закарпатських патріотів. Тут належить зокрема письмо від відомого гуцула патріота, **Василя Клемпуша** з Ясіння. Він пише: „Ми, **гуцули, є люди діла і** видимо, що нами розпочата народня справа в 1918 році пішла вперед. Ми зуміли в революції зо зброєю в руках виступити проти наших національних ворогів. А тепер Ви виступаєте з неменш важною зброєю: із щоденною ґазетою. Як ми раділи тоді, коли ми із дійсною зброєю виступили за визволення українського народу, так ми радіємо і тепер, коли Ви дістали до рук духову зброю для оборони прав нашого народу.

„Керуйте цею дорогою рідною зброєю кріпко і будьте для ворогів безпощадні. Ми Вам будемо на допомозі".

Як же радують такі завзяті слова брата гуцула нас, усіх українців, на всіх українських землях, а то й на чужині!

Перше число „Нової Свободи" дуже цікаве тим, що подає звіт про засідання і резолюції управи Першої Руської (Української) Центральної Народньої Ради з 29 травня ц. р. і про її старання порозумітися з „Рускою Народною Радою", щоб з тим більшим натиском і спільно станути проти чехословацького уряду в справі автономії Закарпаття.

В резолюціях тої управи стверджується цей **дивовижний факт,** що виданий іще перед роком як перший етап (!) автономії закон **про права ґубернатора** досі не переведений у життя, а резолюції парляменту і сенату дотично того закону ще досі не узгляднені.

А далі жадають резолюції управи між іншим підпорядкування цілої краєвої адміністрації ґубернаторові, та щоб скасовано шкільний реферат (досі в руках чехів-москвофілів), що досі існує як незалежний (!) від ґубернатора уряд, та щоби приділено його до канцелярії ґубернатора. В усіх державних урядах та публичних і державних підприємствах треба приймати найменше 66% русинів-українців, а передові місця треба заповняти службовцями русинами-українцями.

Справа порозуміння тої Української Центральної Ради з „Русскою Народньою Радою", до чого дала почин „Укр. Ц. Народня Рада", йде пияяво головно з вини власне тих „русских" (які очевидно по „русски" говорити не вміють), що спільні наради непотрібно відкладають. Таж це є просто застрашальне, що велика европейська преса займається дуже гарячо переустроєнням Чехословаччини на союз автономних територій і згадує такі народи, як німці, словаки, мадяри та поляки (є їх аж **110** тисяч), а навіть такий англійський „Таймс" переочує тут **сімсот тисяч українців!** При кінці зазначу, що це просто **вимога національної чести** всіх українців, деб вони й не жили, допомогти нашим закарпатським братам удержати при житті той **одинокий український щоденник** у Чехословаччині. Бож навіть **мадяри мають там шість** щоденників! Передплата виносить місячно $1. Адреса: Ужгород, площа Друґетова ч. 21.

Д-р Кирило Трильовський.

ДЕКЛЯРАЦІЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

Дня 4-го липня у кожній американській місцевості читають Деклярацію Незалежности, коли то нація святкує уродини своєї вільної і незалежної републики. Цей документ, перший в історії, зреалізував думки за кращі умовини серед людства, про які підносили голос фільософи ріжних країн впродовж тисячі літ. Це ввело нову добу в історії Америки і підняло голосний клич за людські права, котрого відгук чути по всьому світі.

Деклярація Незалежности це вислід боротьби американських кольоній з Анґлією за кращі економічні умови і самоуправу. Зразу вони не думали відриватись, а були лиш проти британського парляменту за самовільне наложення на них податків, і домагались відкликання навіґаційних законів, котрі обмежували їх торгівлю й індустрію. Коли Анґлія вислала армію, щоб здавити бунтарські кольонії, тоді ідея незалежности стала популярною. В січні 1776 року появилась брошурка Томаса Пейна під назвою: „Комон Сенс", котра помогла скристалізувати ті сентименти. Т. Пейн доводив, що Америка це радше частина цілої Европи ніж тільки одної Анґлії та що повна незалежність це одинока певна розвязка тяжкого положення, в якім знайшлись американські кольонії.

Дня 10-го червня 1776 року Континентальний Конґрес назначив комітет для списання Деклярації Незалежности, котрого членами були: Томас Джеферсон з Вірджінії, Джан Адамс з Масачусетс, Венямин Фреклин з Пенсивенії, Роджер Виллямс з Конетикот і Роберт Р. Ливінґстон з Ню Йорку. Саме редаґування Деклярації Незалежности повірено Джеферсонові, котрому тоді було 33 роки, найрадикальнішому теоретикові комітету. Зміст деклярації, зладжений Джеферсоном, після малих поправок, приняв Континентальний Конґрес й підписано його 4-го липня 1776 р.

Деклярація Незалежности обіймає отсі чотири головні принципи:

1. Принцип рівности: „Всі люди створені рівними".

2. Принципи незмінних прав: „Люди обдарені творцем певними незмінними правами, а між ними це життя, воля і змагання до щастя".

3. Теорія походження уряду з призначення: „Уряд повстає серед народу, котрого влада походить з волі того народу".

4. Право повалення тиранії, цебто революції або опору: „Якщо яканебудь форма правління стане нарушувати ці права, то обовязком народу є направити або знести той уряд і заступити його новим".

Ці ідеї не нові. Вже старинні грецькі фільософи підносили принципи братерства і рівности. Ще четвертого століття писав муж католицької церкви, св. Августин, що уряд залежить від згоди народу, й одобрював ідею опору владі, котра нарушувала природні права. Серед вчасних провідників американських кольоній Роджер Виллямс, основник стейту Род Айленд, і Томас Гукер, основник стейту Конетикот, пропаґували ідею політичної рівности і правління з волі народу. В XVII. і XVIII. столітті передові анґлійські та французькі фільософи критикували теорію „божеського походження" королів і навчали, що люди з природи є вільні і рівні, та щоб орґанізували свої уряди відповідно до своїх власних інтересів.

Одначе перший раз в історії така опінія і наука фільософів була виражена в деклярації народу, котрий, борючися за своє існування, рішився покласти людські права в основу свого правління.

Крім вимінених принципів, на котрих мала оснуватись американська демократія, в Деклярації Нзалежности подано цілу низку зневаг короля Анґлії американських кольоній. Одною з головних жалоб було наложення податків без згоди кольоній. Інші відносились до перешкод функціям кольоніяльних рад, удержування сталої армії без згоди кольоніяльних законодавств, ставлення перепон до натуралізації чужинців і примінювання справедливости.

Пятьдесять шість делеґатів з тринацятьох кольоній підписали Деклярацію Незалежности. Багато з них, як Томас Джеферсон, її автор; Венямин Френклин, учений, політик і журналіст; Семюел Адамс і Джан Адамс, політичні провідники; д-р Венямин Рош, кольоніяльний учений, і Френсис Гопкинсон, поет і композитор, були широко знані серед населення кольоній. Немало делеґатів були простого роду, або нащадки европейських вигнанців. Вісім підписувачів були чужинецького роду, а ще більше число — сини іміґрантів.

ФЛІС.

О. Луговий.

ЗА УКРАЇНУ

(ВІРА БАБЕНКО)

Повість із часів революції і повстанської війни у Великій Україні. (В двох частинах).

Частина перша

17)

— Ні, ти мені будеш потрібний.

— Узброївшись, поліцаї вийшли. Пошептали щось потиху і по двох розійшлись у ріжних напрямках. Скоро нічна темрява поглинула їх. Осталий поліцай розсівся вигідно коло стола і довго ще заглядав у фляшки, белькотав і вигукував пяним голосом, та через якийсь час звалився на стіл і захропів, мов зарізаний.

Десь далеко пихтів і вистукував поїзд.

XI.

Того вечора у Бабенків зібралися гості. Прийшли Галієв і староста. Сподівалися і Василя, бож відомо, коли в хаті є гарна молода дівчина, то хлопця, нехай собі і панича, мимоволі завжди тягне щось бути близько коло неї. Та він десь іще забарився. Староста на голос читав Бог зна де роздобутий запізнений часопис, Галієв ходив повільно з кутка в куток, а самі господарі хати, пораючи ще по кімнаті, вважно прислухувалися до читаного. Ріжні новини з краю, зазиви до спокою і ладу прочитано без особливої уваги, не викликавши найменшого реагування. Та староста дійшов до повідомлення про большевицькі пропозиції мирових переговорів і одночасно про введення большевиками в бій чехословацьких леґіонів, з самим Масариком на чолі. Часопис лаяв і нарікав на чехословацький корпус за зраду в заплату за російський, а властиво український, хліб, за здеморалізованість, збольшевичення і всякі провини супроти Росії, але чомусь не України, на якої території чехословаки близько року перебували. Зачувши ці закиди, Галієв лище хитав заперечливо головою.

— Ви з цим не годитеся? — спитав, помітивши ті хитання, староста.

— Якаж це зрада? — в свою чергу запитав Галієв. — Що чехословацький корпус, бажаючи добитись до Чехії зо зброєю, змушений вести бої з німцями? Адже всі вони з полонених австрійського війська, їх ждуть суворі кари власне за зраду Австрії, тож мусять відбиватись, лучитися з ким би не було проти свого ворога. Інакше виглядають оці московські пропозиції: вони, на мою думку, не щирі. Походять певно з бажання виграти на часі, щоб скріпити свою армію, ну, та й розаґітувати німецькі війська. А тоді большевики знову посунуть в Україну.

— Горе нам та лихо! — загризлася Марія. — Прийдуть ті банди, то хоч з дому втікай.

— Гм... Втікати хтонебудь може... Річ у тому, щоб москалів в Україну не допустити більше, — відізвався її чоловік.

— Трудно того сподіватися. Одностайности в нас нема — вставив староста.

— Чогож трудно? — заперечила Віра. — На панів, певно, не дуже можна покладати надії, але селяни...

— Селяни... — перервала її мати. — Не дуже можна покладатись і на селян. Волю вони розуміють як своєвілля. Ніби якаж то воля, кажуть, коли мені має хтось розказувати, коли не вільно робити, чого забажаю? А в большевиків такі привабливі кличі: влада працюючих, земля, воля... ще й не знаю вже, як сказати.

— Нема нічого дивного — повільно сказав Галієв, наче обдумуючи кожне слово. — Держали селян у темноті і неволі сотки років, а тепер раптово опустили поводи, то селяни не від того, щоб побрикати... З часом це минеться.

— У мене якось зайшла розмова ніби і з свідомішими селянами, українцями. Коли сказав, що може прийдеться йти до війська, боронити границі України, то більшість відповіла: „А ми чого підемо боронити якоїсь Волині чи Чернигівщини? Хіба там людей нема? Нехай самі боронять". А тепер ще отой гетьманат нещасний. Зовсім знеохотить селян, — кинувши читати, сказав староста.

— Система може і не винувата стільки, як ті особи. Не знаю, як там у Києві, але на місцях гетьманська влада недописує. Всеж думаю, що з часом усе наладнається — пробував боронити гетьманат Галієв.

— Вам добре, пане докторе, — зітхнула Марія. — Колиб небезпека в Україні була велика, то ви зможете виїхати до своєї Сербії, та й...

— До Сербії я вже не поїду — швидко перебив її Галієв.

— Чомуж? — здивувався староста. — Виж сербин, там родилися.

— Але виріс, зжився з українцями й українцем себе почуваю. О, певно, я не перестаю любити Сербію, та не менше люблю Україну. До того і доля українців і сербів дуже подібна. Оба наші народи сотками літ боролися за своє національне існування.

— Тільки Сербія була в ліпших умовинах. Боролася за волю проти турків, не-християн. А українців гноблять споріднені народи, ще й одновірці — знову втрутилась у розмову Віра.

— Тим гірше для нас! — з гіркістю сказав її батько.

— Справді гірше — потвердив Галієв. — Народні маси не бачать через те тих характеристичних рис, що відріжняють українця від москаля, чи навіть поляка. Мовляв, одна віра...

— Масу виховувати треба. Тепер саме для цього час, лише праці трохи приложити — доказував староста.

— І стягнути на себе знов карну експедицію... — пожартував господар хати.

— Масу не виховаєте за рік-два. Минуть цілі покоління, поки з маси виховається активна нація, що знає, чого хоче. Але ми, нівроку, пустились у розглядання таких питань, що і неодин державний муж скрутив собі голову... — зажартував і Галієв. — Політикуємо...

— Адже Ленін писав, що навіть кожна куховарка повинна вміти кермувати державою. Така вже політична доба настала — засміявся господар.

— Коли селяни пічнуть політикувати, то збіжжя страшно подорожіє; бо хто тоді в полі працюватиме? — додав староста в тон співрозмовникам.

— Ви, пане старосто, і політикувати можете — з чемним уклоном сказав Галієв.

— Чомуж лише я? — спитався той.

— Бо ви пан староста сільський. Начальство... А щож ви, Віро? — спитався Галієв лукаво. — Щось вашого Василя нема...

— А хібаж він мій? — засоромилася дівчина.

— Ваш товариш. Ви з ним товаришуєте. А ви вже й червонієте... Ось що значить зловити людину на грішній думці.

— Не соромте, пане докторе, мені дівчини — просила за доньку Марія.

— А я що? Яж нічого... — з невинним виглядом оправдувався Галієв. — Знаю, що Віра і Василь товаришують іще з малих літ. Ну, спитався... — А далі знов до Віри: — Чи той хлопчисько ще не освідчився вам?...

Віра засоромлена втекла до своєї кімнати. За доньку обстанув батько:

— Деб такі дітваки освідчувалися?... Пару років зждати треба. Йому ледве вісімнацять минуло.

— То чогож вона червоніє? — дивувався Галієв.

— Бо дівчина — відповіла Марія.

Поговорили ще трохи і Галієв зо старостою побажали доброї ночи. Стали лагодитися на відпочинок і господарі. Не передчували надходячої небезпеки. Марія ще молилася Богу, як на подвірю відливо забрехали пси.

— Певно Василь... — догадувалась Марія.

— Ні, Василя пси знають, не відалиб — коротко відповів Іван, роздягаючись.

— Ну, а хтож?...

— Зараз побачимо... Чейже не злодії!

Хтось застукав у двері: сміло, голосно, мов пяний господар, повернувши по півночі додому, стуком будить спрацьовану заснулу жінку відчинити, і вслід за стуком крик:

— Відчиніть!

— А хто це там такий? — підійшов Іван до вікна.

— Відчини, зараз побачиш, хто! — почувся гострий голос знадвору. Іван відразу пізнав командантів голос.

— Поліцаї!

— Та відчиняй! Чи довго нам тут чекати? — московською мовою заговорив другий, незнайомий.

Іван відчинив. У кімнату ввійшов командант з поліцаєм.

— Що вас, панове, привело до мене в таку пізню пору? — запитався Іван поліцаїв.

— Зараз довідаєшся! — згорда відповів командант. Вийняв листок якогось паперу і відчитав московською мовою: „З наказу пана старости повітового арештую вас".

— Господи! За що?! — скрикнула Марія.

— Не мішайся, бабо, не в своє діло! — гостро обірвав її командант. — Забирайся з нами! — наказав далі Іванові.

На крики ввійшла наспіх одягнена Віра. Побачивши її, поліцай облизнувся й значучо підморгнув оком командантові.

— Гарна дівчина, пане командáнте...

— Гарна то для себе! — відрізала сміло Віра. — За що ви арештуєте батька?

— За ету самую Украіну! — відповів командант злобно.

— Як?... За Україну?... Ви смієте арештувати українського громадянина? А ви кому служите? Хіба не Україні?

— Пішла ваша Україна до чортової матери! — гидливо вилаявся московщиною командант.

— Хам! — згірдливо кинула Віра.

(Далі буде).

Начитаний.

— О, як бачу, то ви сильно начитаний.

— Так, я завжди читаю підчас того, як моя жінка одягається.

З ДНЯ

ДІЙСНІСТЬ І МРІЇ.

На зборах учених в Отаві виголошено багато цікавих докладів. Д-р Стюарт Райс, обговорюючи нинішне політично-економічне напруження, сказав, що люди,, змучені життєвими клопотами та вічною загрозою війни, втікають нині до мрій, і в мріях шукають душевного спокою та щастя.

Тому саме, говорив Райс, комічна фільма Волтера Дізнея „Снігурочка і сім карликів", знайшла таку величезну популярність серед людей. У тій комічній фільмі люди знайшли той світ, за яким вони підсвідомо тужать: світ добрячий, ненапружений, примітивний, незаплутаний. Навіть коли в тій фільмі знаходяться і чорні типи, такі як стара відьма, т ой вони є виразниками типами і не завдають глядачеві клопоту: зачисляти їх до добрих, чи до лихих? Вони є лихі і глядач отверто, без вагань є проти них.

Подібне з іншою фільмою, під назвою „Затрачений горизонт", у якому представлене одно племя в Тибеті, що знайшло тайну довгого життя, а також знайшло економічні засоби, як удержувати в повнім матеріяльнім добробуті всіх своїх членів, не наражуючи їх на вічне життєве змагання.

ЖИТТЄВІ ЗМАГАННЯ.

Нинішній світ став дуже конкуренційний. Робітник у фабриці мусить знаменито виконувати свою роботу, щоб удержатись при праці. Коли він тільки трошки попустить, то зараз хтось інший відібе йому працю і всунеться на його місце. Таксамо мусить берегти свого заняття кожний професіоналіст, лікар, адвокат, артист, урядник; а також бизнесмен, банкир, фабрикант. Коли трошки занедбає себе й не поступає з духом часу, зараз хтось інший витисне його з праці, бизнесу, чи професії.

ДОБРІ СТОРОНИ ЗМАГАНЬ.

Такі змагання мають добрі сторони, але мають також і лихі. Добрі сторони є ті, що змагання змушують людей уліпшувати себе і свої підприємства. Колиб ніхто людей не підганяв, то вони стоялиб усе на тому самому рівні розвою і не думалиб робити уліпшення.

Тому саме нині вважають монополі такими шкідливими; бо вони не мають суперників і можуть давати людям такі продукти, які їм хочеться, а також жадати за них таку заплату, яка їм подобається.

Щоб зрозуміти шкідливість монополів, треба уявити собі такий приклад: у Ню Йорку нема більше молочних компаній, тільки одна; одного ранку та компанія не доставила молока на час; іншим разом те молоко трохи скисле; третім разом доставець прибільшив рахунок. Бідна господиня в серці нарікає, але боїться доставцеві щонебудь сказати, бо він насвище на неї і більше молока не доставить. А іншої компанії нема... Треба терпіти.

ЛИХІ СТОРОНИ.

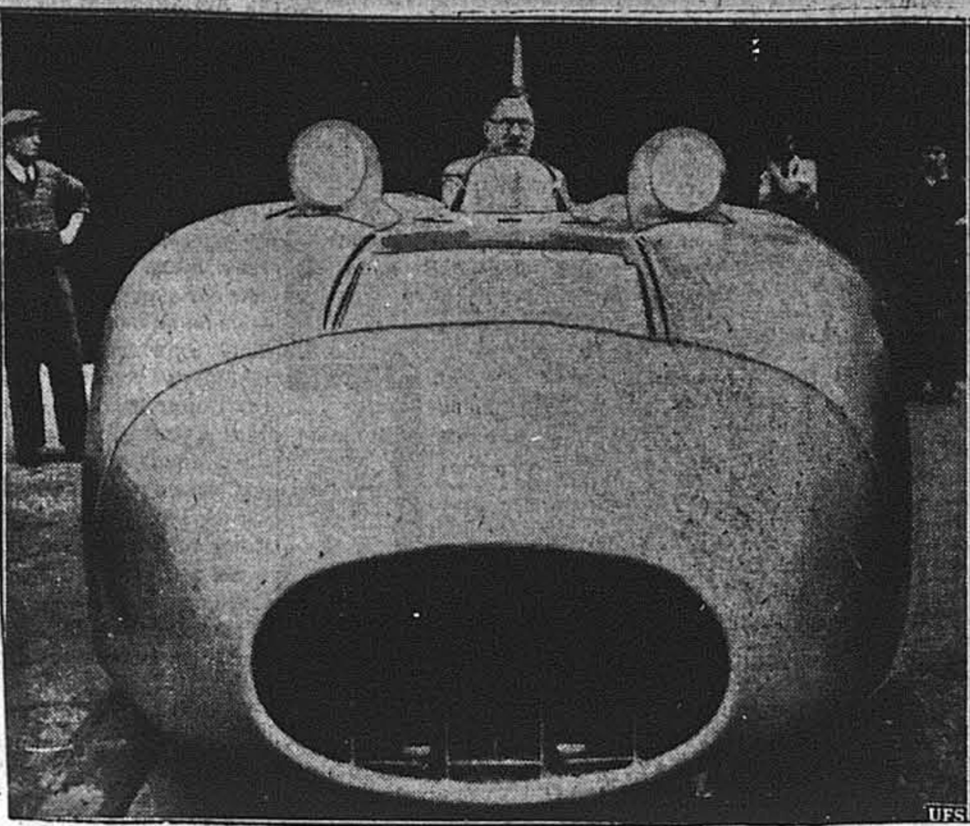
Коли змагання ведуться в пристойних границях, то все гаразд. Але коли вони переступають границі, то зачинається лихо. Тоді кожний робітник, хоч як ревно працює, всетаки має неустанний страх, що хтось може йому працю відібрати. Він попадає у свого роду гарячку, відчуває велику непевність. Те саме діється з професіоналістом, а навіть фінансістом чи фабрикантом. Бо так, як один робітник чигає на працю іншого робітника, так одна фінансова інституція чигає на іншу інституцію, одна фабрика на іншу фабрику.

Ціла суспільність в той спосіб попадає в гарячковий стан, у якому ніхто не є певний свого завтра. Всі люди починають думати про те, якби себе уліпшити, вийти переможцями з тих вічних змагань. Уся їх фізична й умова енергія скупчується на тих змаганнях. Вони не мають часу думати про щастя, про приємність. Всі гадки скупчені на те, щоб удержатись на поверхні. Зрозуміло, що серед таких відносин люди починають „красти" своє щастя і врядигоди починають утікати до фантазії, до мрій і в тих мріях знаходити бодай хвилинку задоволення.

ЧИ МРІЇ ШКІДЛИВІ?

Д-р Райс відкидає такий мрійницький стан і називає його шкідливим. Та це можна взяти ще під дискусію, чи справді всі мрії є шкідливі. Безперечно, що такий гарячковий стан надмірного змагання не є здоровий і йому треба конче зарадити. Та, з другого боку, люди все мріяли і все втікали гадками від дійсного життя у світ, створений їхньою уявою. Є люди, які від свого вбожества втікають у вимріяний світ багатства. Але є також такі, що мають усього подостатком, а проте сидять нераз вечорами на своїй розкішній веранді і мріють, що вони вбогі, голодні, борються з недостачами і т. п. Очевидно, вони не спішать практично сповнити свої мрії, хоч з багатства до нужди перейти не дуже то тяжко. Але вони всетаки мріють, бо це дає їм хвилеву приємність; ну, і нераз ті мрії про голод скріплять їм апетит до надходячого обіду...

Здається, що найнещасливіші люди є ті, які цілком не вміють мріяти. Коли вони вбогі, нужденні, голодні, а не мріють ні про одежу, ні про харч, ні про якесь духове вивищення, то зле з ними. Зле також, коли вони багаті і так вросли в свої мягкі подушки, що поза ними нічого більше собі не бажають. Їх мозок деревіє, перестає працювати. Ріжниця між ними і їх папугами, псами чи котами цілком затирається. Ці другі всежтаки мають якусь ціль у житті: вони бавлять своїх панів. Зате їх пани навіть і такої цілі не мають.

ДЕМОН ПОСПІХУ.

Це дивачно виглядаючий перед перегонового авта англійського перегоновця капітана Джорджа Е. Т. Ейстона, що називається „Тондерболт", себто грім. Капітан вибирається незадовго до Боневил Солт Флетс, у Юті, щоби побити свій власний світовий рекорд скорої їзди, що він його установив останнього листопаду на 311 і пів милі на годину. Над автом видно самого капітана Ейстона. Поза головою видно кінець авта, подібний до керми корабля.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Тихий, Дітройт, Міш. — Про виступ хору „Думка" повинно бути вислане до „Свободи" також і платне, бизнесове оголошення.

Монака, Па. — До відозви у справі збірки на Народній Дім у Кривичах додати адресу: Василь Маціринський, 214 Nimick Ave., Monaca, Pa.

Лев Безручко, Ню Йорк, Н. Й.

МАЛО БАТЬКІВЩИНУ ЛЮБИТИ; ТРЕБА ЇЇ ЗНАТИ

Під таким заголовком видрукувані летючки-відозви про курси українознавства, що їх поруч з іншими курасами провадить **Український Технічно-Господарський Інститут** при Українській Господарській Академії в Подєбрадах, у Чехословаччині. Що така фахова українська школа там існує, що система навчання провадиться нею позаочно, кореспонденційно, що та школа, Укр. Техн.-Господ. Інститут, закликає українців вписуватись на ріжні курси та що вона не може існувати без фінансової допомоги з боку самих українців, то про це все наші американські українці могли довідатись майже з усіх тутешніх українських ґазет, які містили відозви й комунікати заряду цієї школи (Ук. Тех.-Гос. Ін.). Але як і в якій мірі українці в Америці відгукнулись на ті заклики й комунікати, то про це бодай не згадувати...

Українська іміґрація в Америці зробила багато доброго для української справи, жертвувала й далі дає свої гроші на ріжні потреби й народні цілі в старім краю, плекає в собі національні ідеали, любов до свого народу, до всього рідного і т. і. Але коли візьмемо ділянку освіти, науки з книжки, коли запитаємо себе, як багато українці в Америці читають, скільки уваги вони уділюють своїй рідній школі, книжці, письменству, самоосвіті, — то мусимо признати, що, на жаль, нема чим похвалитись. А наш же найбільший поет і національний пророк, Т. Шевченко, заповідав нам: „Учітеся, брати мої, думайте, читайте!" Дійсність же показує, що подавляюча більшість українців звикла до того, щоб за неї хто інший думав і читав. А так не має бути. Бож **культура, наука, освіта й знання,** — є одним з найголовніших показників **сили** й живучости кожного народу, що хоче бути господарем у своїй хаті й на своїй рідній землі. Не може визволитись малокультурний чи напівграмотний нарід, хочби він посідав значну фізичну силу. Вже минули ті часи, коли грубою силою, масою людей можна було захоплювати величезні території й панувати над іншими народами, які тої фізичної сили й маси людей не мали. В наших часах рішальне значіння мають культура, освіта, розвинена техніка й орґанізація, знання, без яких ніякий нарід ніколи не може встоятись перед наступом ворога. А для того, щоб мати знання, бути культурним і сильним, треба вчитись, орґанізуватись і ще раз учитись. Вчитись усім, хто тільки може й хоче! Молодшим особливо, а старшим на користь також. Не дурнож американська приповідка каже, що для науки ми ніколи не є застарі.

Щож то властиво за школа, той Укр. Техн.-Господарський Інститут, про який я згадав на початку? Це фахова українська школа при Українській Господарській Академії („Каледж"), яку засновано р. 1922 в Подєбрадах (Чехословаччина). Ціллю цього Укр. Тех.-Гос. Ін. є підготова українських фахових людей у ріжних ділянках економічно-господарського, технічно-промислового й суспільно-політичного знання. Тим українцям, що до школи не ходять, бо не можуть; тим, що в день заняті своєю працею; всім тим, котрі хочуть ближче пізнати Україну, свій нарід, його історію, культуру, його природні багатства, його визвольну боротьбу і т. д., ця українська школа приходить на поміч власне тим, що навчання провадиться українською мовою і з погляну не чужонаціонального, а українського та **шляхом заочного, кореспонденційного навчання.** Це значить, що студент, чи звичайний курсант (що не мав відповідної школи передтим), котрий вписався на якийсь курс, його передплатив, одержує зо школи друковані лекції, які приходять йому почтою просто до хати. Гаслом Укр. Тех.-Гос. Ін., цеї нашої національної політехніки на чужині, є — **„Нарід собі".** Це шлях національної самодопомоги кожного поневоленого народу. Ось що пише про це голова Т-ва Прихильників Укр. Господ. Академії, що утримує цю школу, Укр. Тех.-Гос. Ін., проф. О. Бочковський: „Майже всі поневолені народи послугувалися в своїм національнім будівництві цією чудовою девізою „Нарід собі". Чехи та фіни, катальонці та бретонці, ісляндці та естонці, флямандці, лужичани, жиди і т. д. — всі вони в більшій чи меншій мірі, залежно від свого загального положення та громадської свідомости, будували свою національну культуру, клали фундаменти під своє господарське самоозначення — своїми власними коштами, здійснюючи таким чином національно-конструктивне гасло — „Нарід собі". Правдою є, що українці також (і то найбільше зо Злучених Держав і Канади) складали й складають свої жертви, гроші на ріжні національні, народні цілі й потреби, але кожен з нас мабуть признає, що тих жертв і грошей для добра нашого народу могло бути багато більше, якби належно були використані всі можливості, без огляду на деякі несприятливі обставини, хвилево тяжкі часи, депресію і т. п. Ось, наприклад, чехословацька іміґрація в Америці в 1914—1915 та 1917—1918 р. дала на визвольну акцію свого народу $1,374,885. А скільки дала тут українська іміґрація в часі великої Революції, нашої Національної Весни й воскресення України?"

Щодо тих несприятливих обставин, тяжких часів і т. і., то той же проф. Бочковський у своїй брошурі „Нарід собі" свідчить, що „почин до таких акцій (збірок) та їх найбільший грошевий успіх припадав звичайно не на часи матеріяльного добробуту чи громадського спокою цих народів, але здебільшого власне на добу критичних потрясень, стихійних катастроф, тяжкого політичного утиску, господарських злиднів". Чому? Бо вони „будили приспану енерґію поневолених народів, розпалювали їхню волю до самостійности, кидали їх на шлях героїчної самопосвяти та жертвенности". Що це дійсно так, то ось вам один з багатьох прикладів і доказів тої самопосвяти й жертвенности. Року 1881 шляхом збірок і пожертв чеських громадян був збудований і відкритий чеський національний театр. Але сталось так, що тогож року цей театр через випадок згорів. Як же віднеслись тоді чехи до такої великої своєї траґедії? Впали на дусі? Спустились на дно? Ні, навпаки! Вони кинули тоді це історичне гасло „Нарід собі" і **впродовж ОДНОГО МІСЯЦЯ** зібрали на відбудову театру **ОДИН МІЛІОН ЗЛОТИХ.** Так поставилися чеські робітники, селяни, урядники, купці й інтеліґенція до ідеї громадської самодопомоги. І вже р. 1882 був наново відкритий чеський національний театр з гордим написом на фронті: „Нарід собі". Цей величавий оперний театр з тим написом і до нині стоїть, красується над рікою Велтавою в Празі. Чи треба дивуватись, що такий нарід має свою державу, республику? Чи є подібні приклади фінансової, всенаціональної жертвенности в історії нашого народу? Історія України від давніх і аж до останніх часів багата на приклади героїчної боротьби й самопосвяти за кращу долю нашого поневоленого народу, але вбога на приклади масової, національно-обєднаної акції й матеріяльної жертвенности в тяжких і критичних моментах життя тогож нашого народу. Та історія нас учить, що часом добре, корисно й потрібно брати конструктивні приклади з життя інших народів. І тому Укр. Тех.-Гос. Ін., як фахово-національна заочна школа, взявши й собі за гасло „Нарід собі", числить на те, що українці також не будуть позаду всіх, а що вони завдяки своїй національній свідомості й активності зможуть також дати соб раду бодай там, де тої акції й обєднання вимагає загально-українська справа.

В який же спосіб і як можна прийти на поміч цій українській заочній школі на чужині, в Подєбрадах? А ось як:

1. Передовсім ми самі можемо вибрати якийсь курс, вписатись до Українського Технічно-Господарського Інституту, себто бути студентом цієї української фахової школи заочного навчання. Окремої уваги заслугують курси українознавства. Пізнаймо свій нарід, Україну й самих себе! Для нашої молоді, що не знає української літературної мови, найкраще взяти зпочатку курс своєї рідної української мови. Це булоб одним із доказів, що наша молодь не є байдужою до української справи.

2. Ті, які не хочуть або не можуть самі бути студентами Укр. Тех.-Гос. Ін., або вписати своїх синів, дочок, можуть передплатити той чи інший курс У. Т.-Г. І. для своїх рідних, кревних, приятелів в краю. Таке ідейне поступовання малоб подвійну користь: дало би можливість нашим братам українцям, що не мають змоги заплатити за друковані лекції, вчитись, здобувати фахове знання, а з другого боку, в такий спосіб українська іміґрація в Америці підтримала би одиноку українську фахово-освітню високу школу на еміґрації.

3. В Америці є багато більших і менших українських орґанізацій, церковних і світських товариств, братств, сестрицтв, громад і т. п. А що, якби так кожне таке товариство ухвалило час від часу дати зо своєї каси бодай бідних пару долярів на таку загально-українську справу, як освіта, наука, здобування знання рідною українською мовою, і зо становища українського, а не чужого, ворожого?! А з таких, навіть найменших пожертв склались би сотки, тисячі долярів, бож „громада — великий чоловік". А що ця школа (У. Т.-Г. І.) варт підтримки, що вона є дійсно всенаціональною, а не вузько партійною, або клерикальною чи якою іншою, то про це свідчить той факт, що оголошення й комунікати Укр. Тех.-Гос. Ін. містили й містять **усі** українські ґазети, як в Злучених Державах, в Канаді, так і на українських землях, зокрема в Галичині. Кажу, всі українські ґазети: праві й ліві, націоналістичні й соціялістичні, клерикальні й поступові, партійні й безпартійні, ті, що „ні туди, ні сюди" й ті, що „і туди і сюди". Всі, крім комуністичних, москвофільсько-большевицьких, що є зайвим доказом того, що У. Т.-Г. І. є загально-національною школою.

4. Таксамо можна час від часу уділяти бодай маленьку жертву з ріжних українських імпрез (з концертів, вистав, балів, забав і т. і.), або робити окремі збірки, піти між людей з підписаними лістами, тощо.

5. Можна вписуватись і бути дійсними, або й почесними членами Т-ва прихильників Укр. Господарської Академії, що збирає жертви й фінансує Укр. Тех.-Гос. Ін. Очевидно, що є ще й інші способи допомоги цій добрій, корисній справі, щоб тільки було в нас відповідне бажання, можливість та щоб наш загал, громадянство більше знало про цю школу (У. Т.-Г. І.) та належно усвідомлювало конечність і потребу її існування. Професорами У. Т.-Г. І. є кваліфіковані сили, визначні українські громадяни з ріжних українських земель. Студенти чи курсанти, що передплачують лекції цеї заочної української школи, знаходяться всюди в Европі, Америці й навіть у далекій Азії. Але найбільше студентів походить з західньо-українських земель, з Галичини й Закарпаття (у Велику Україну Москва не допускає української науки!). Не забуваймо того, що серед студентів У. Т.-Г. І. є й українські політичні вязні, які сьогодня сидять за польськими ґратами, яких бють, мучать і тероризують польські посіпаки. Але вони надіються, що вийдуть іще живими з польської тюрми й будуть далі корисними свому народові. Для тої цілі вони знаходять поміч для себе в фаховій і рідній освіті, яку дає їм Укр. Тех.-Гос. Ін. в Подєбрадах. Отож, коли ми хочемо бути добрими й культурними громадянами, то не повинні іґнорувати такої української установи, як ця заочна школа навчання.

Я дуже добре знаю й усвідомляю собі, що українська іміґрація в Америці, можна сказати, є досить обтяжена повсякчасними жертвами на ріжні важні, чи більш пекучі й усіх нас хвилюючі потреби й цілі як у краю, так і тут. Та проте, коли українці в Америці мають добре, патріотичне серце для загально-національних, народніх потреб, во вони не оминуть бодай почасти й такої загально-української справи, як справа освіти й культури нашого народу та підтримки тої школи, яка ширить ту нашу культуру, науку та яка підготовлює українських фахових людей для нашого національно-господарського будівництва. Навіть найменші, але загальні жертви, принесуть велику поміч цій корисній і потрібній справі.

Отож не даймо занепасти українській освіті й культурі на еміґрації! Впишуймося на заочні курси Укр. Технічно-Господ. Інституту в Подєбрадах! Помагаймо своїм братам у краю здобувати освіту й знання з українських рук! Докажім, що ми справді орієнтуємось на власні сили! Переводім не руйнуюче, а будуюче гасло „Нарід собі" в життя! Не будьмо позаду інших поневолених народів, які своєю жертвенністю, обєднанням і самодопомогою причинились до осягнення своєї державности! Пізнаймо ближче Україну, її природні багатства та цілі й потреби нашого многостраждального народу!

Пишіть до Укр. Тех.-Гос. Ін. в Подєбрадах, домагайтесь докладних інформацій, проспектів, які дирекція цієї школи висилає безплатно. Ось її адреса: **UKRAJINSKY TECHNICKO-HOSPODARSKY INSTITUT, Podebrady, Czechoslovakia.**

ДВІ ЖЕРТВИ СПІЛЬНОГО САМОГУБСТВА.

22-літній Р. Похер, помічник кочегара, що разом із залюбленою в ньому жінкою Я. Блажейовською кинувся на Клепарові у Львові під поїзд та поломив руки й ноги, по перевезенні до лічниці помер. Блажейовська згинула на місці.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

Дальші жертви на участь української іміграції у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили:

Братство св. Михаїла, відділ 140 У. Н. Союзу	$ 5.00
Яцко Андріїв	5.00
Члени відділу 381 У. Н. Союзу: С. Богда $5; по $1: Й. Вовк, М. Маркевич, Д. Івашушка, Т. Хориш, М. Лукашкевич, М. Ґузій, Д. Тиханич, С. Сверюк, П. Наконечний; по 50 ц. С. Коник, Ю. Плішка, Разом	15.00
Братство св. Володимира, відділ 87 У. Н. Союзу	25.00
Члени по $1: Н. Трояновський, А. Костецький, І. Окаль, С. Кінь, С. Хорт, Н. Чехович; по 50 ц.: М. Студений, А. Машляник, Г. Максимик, Іл. Нестор, Г. Мідяк, А. Тарасик. Разом	9.00
Товариство ім. Тараса Шевченка, відділ 84 У. Н. Союзу	10.00
Товариство Н. З. Пресвятої Богородиці, від. 145 У. Н. Союзу	15.00
Товариство ім. Богдана Хмельницького, відділ 158 У. Н. С.	25.00
Його члени по $1: Ю. Павчак, Г. Сокол, Д. Сенюта, М. Баглай, М. Гумен, М. Заверуха, П. Малицький, Н. Цибровський; по 50 ц.: Іл. Пагут, Т. Сорока, І. Корнова, Т. Чоп, В. Семчишин, В. Шимко, В. Шеремета, Й. Герман, Л. Кісь, В. Костів, Т. Бодак, А. Отонбайт, П. Корейко; Й. Юнда 40 ц.; В. Пясецький 35 ц.; по 25 ц.: О. Ґвязда, О. Глинський, П. Малицький, Л. Костів, Т. Роґовський, Т. Шеремета, Т. Свідерський, М. Кіт. Разом	17.25
Члени відділу 167 У. Н. Союзу	10.00
Відділ 6-тий Союзу Українок	10.00
Сестрицтво Преч. Діви Марії, відділ 151 У. Н. Союзу	10.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности Центрального Комітету.

Від часу, як зорганізовано на західній стороні міста Центральний Комітет, праця йде скорше й гладше. За короткий час існування Комітету відбуто 5 нарад, на яких вирішено багато корисних справ. Уже пороблено всі потрібні приготування до пікніку, який відбудеться 17. липня в городі „Тимочка". Дохід з пікніку призначений на добру і важну справу, а то на українську участь у Світовій Виставі в Ню Йорку. Зроблено порядок з ріжними імпрезами, які влаштовують наші організації, що належать до Комітету. Визначено, коли і де якась імпреза має відбутись, і то в такий спосіб, щоб одна не була перешкодою другій. Вирішено справу спільних обходів таких національних свят як Листопадове, Злуки, Героїв, Шевченка, Франка і т. п. Відбуто збори у справі спільного протестаційного віча проти окупантів. Ось так стараємося вести спільну працю, чесно і в згоді з 26 українськими народніми організаціями, що входять у склад Центрального Комітету.

П. Ващук, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Про наших найменших.

Таки здалеся, у „Свободі" окрема „Нюйорська хроніка", бо є про що писати. Але й треба доброї „голови", щоб те все зібрати і не наразитись на критики і докори. Та це так згадую мимоходом, бо хочу написати про вечір, який я пербув 26. червня з дітьми парохіяльної школи при укр. кат. церкві св. Юрія. Був це дитячий концерт, на який, хоч була непогода, прибуло поважне число громадян. Дитячий концерт, підготований сестрами василіянками, відкрив о. адм. П. Понятишин промовою про те, чим є українська парохіяльна школа. Підкреслив, що вона доповнює публичні школи, бо дає дітям те, чого вони в публичних школах не дістають. Згадав за морально-релігійний і український чинник. Доказував, що тільки з таких дітей, вихованих у такім дусі, матимемо правдиво вільних громадян, свідомих своїх людських і національних прав, що розуміти-муть вагу такого ідеалу, яким є свобода.

На програму концерту складалися, як це буває, співи, деклямації і танці. Була й дитяча вистава „Як Степан став школярем". По виконанні програми пізнати, що сестри добре напрацювались над нашими „бубликами", бо добре їх вивчили і здисциплінували. Дуже гарно грав на скрипці молодий М. Паликій „Ой, ішов я вулицею". Дівчатка трохи „бовтались" у танцях, але це була сама дрібота, то й нема диву. Та атракцією вечора вважаю гру нашого молодого гармоніста А. Левенця. Він жеж із нашої Асторії! Відіграв низку українських пісень. Як робитиме далі такі поступи, то матимемо з нього гарну потіху. „Ще не вмерла Україна" відспівано на закінчення при акомпаніяменті панни Олі Барщевської. Вечір випав наскрізь симпатично.

Михайло Беля.

ШВЕДСЬКИЙ КНЯЗЬ НА ПОСВЯЧЕННІ.

Князь Бертіль на посвяченні парку губернатора Йогана Принца на Тиникум Айленді, в Есингтоні, Па. Князь заступав там свого батька, що занедужав.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

Зо срібного весілля на „Рідну Школу".

В неділю, 29. травня ц. р., громадяни Іван і Анна Козак святкували 25-літню річницю свого подружого життя. Обоє вони є довголітніми членами У. Н. С., а він є довголітнім урядником тов. „Запорозька Січ", від. 385 У. Н. С. Ювилянти є відомі українські патріоти і ніколи не відмовляються від жертви на ріжні цілі, але ще й іншим дають добрий приклад. Вони теж виховали в українськім дусі двох синів, Василя і Володимира, котрі тепер беруть чинну участь в українськім громадськім житті, співають у хорі, грають театральні вистави і т. п.

З нагоди цього ювилею прибуло до їх дому чимале число знайомих і приятелів. При веселій забаві гості не забули і про Рідний Край. Гром. Федорців побажав ювилятам здоровля і всього добра й притім згадав про Рідну Школу в старім краю і про ті трудноші, які мусить зносити нині наша Рідна Школа під пятою польського окупанта. Ворог знає, що Рідна Школа це духова твердиня, яка обороняє наш нарід від винародовлення. Тому Польща хоче за всяку ціну нашу Рідну Школу знищити. Ми зо свого боку повинні за всяку ціну Рідну Школу піддержати в її боротьбі з ворогами.

І. Процай занявся збіркою. Зложили: Іван і Анна Козак $2; по $1: О. Козак, І. Процай, П. Федорців, І. Шміганьовський, І. Гусак, Т. Кантар, Т. Білецький, А. Сердинський, І. Павчук. Разом $10, які вислано через Обеднання.

Павло Федорців.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На визвольну акцію.

Дня 12. червня відправлено в укр. греко-кат. церкві панахиду за душу полк. Евгена Коновальця. Панахиду відправив о. Іван Захарко, що також виголосив відповідне слово. Асистували в уніформах Січові Стрільці, члени 34 від. ОДВУ і членкиці Червоного Хреста. Збірку на визвольну акцію перевели громадяни С. Вінярський і М. Припхан та зібрали $20.50. З відзнак було $10.10. До цього доложено $15 як річний податок до централі ОДВУ. А $5.24 було з пушок. Разом вислано до централі ОДВУ $50.84. Жертвували по $2: Е. Ковальський, Василь Матвіяс; по $1: Г. Кідонь, Т. Велогорський, С. Бущак, С. Вінерський, пані Криловська, Комар, Бакуменко, Наконечна, Луців, Стех, Яциник, Пеленська, Кіналюк.

Ось так жертвами пасейські українці віддали поклін духові полк. Е. Коновальця.

Михайло Припхан.

Знає.

— Чи ви знаєте оцю паню, що там сидить при столику?

— Чекайте... сукня моєї жінки, парасолька моєї дочки, капелюх моєї братової... Так, це вона напевно наша служниця.

ПОЛІЦІЙНИЙ УРЯДНИК ОБВИНУВАЧЕНИЙ ЗА ВБИВСТВО.

Френсиз М. Карол, бувший допутат шерифа в Савт Периcі, Мейн, обвинувачений за вбивство д-ра Джеймса Литлфілда, за котре 18-літній Пол Н. Двайер відбуває тепер кару досмертної вязниці в томастонській тюрмі.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (33)

Побачивши, що Івонна на смерть перелякалась і готова була з переляку закричати, Улп успокоїв її і зробив таку приємну міну, на яку лиш його дике обличчя позволяло. „Не бійся", говорив він діялектом дикунів, який Івонна трошки розуміла. „Я тобі нічого не зроблю. Я хочу тебе врятувати. Хочеш іти ддому?" Дівчина в поспіху викрикнула: „Так".

„Коли так, то тихо будь і роби те, що тобі скажу", відповів дикун. Далі він взявся виломлювати в колибі діру. „Пощо ти це робиш?" — запитала дівчина. „Я тебе туди випроваджу в нетри і там заховаю. Потім я вернусь назад і скажу, що тебе вхопив з колиби голодний лев". Дикун на хвилю задумався, бо його мозок думав поволі і він мусів поволі сплувати свою брехню.

„А коли я вернуся з лісу назад", продовжав він, „то скажу про це Голмові. Він буде лютий як зранений тигр. Тоді я скажу йому, що йду в ліс шукати тебе. Він згодиться і скаже мені без тебе живим не вертатись. А я піду в ліс, тебе відшукаю і разом з тобою втечу. Я хочу також утікати, бо Голм мене думає вбити", говорив хитро дикун.

В ці слова Івонна вповні повірила. Вона нераз бачила грізний погляд Голма на Улпа. Зрештою вона була дитина, яка вірила всьому. Коли Улп узяв її за руку і повів у напрямі нетрів, дівчина з повним спокоєм, а навіть з радістю, пішла за ним. Тимчасом жорстокий Улп провадив її прямо в пащеку голодного льва. Ось так мало закінчитись життя цеї невинної дитини.